

hogy jó-  
ekéréséről  
n kéresem  
ség eseté-  
t roppant  
a címerek  
ól. És pe-  
öldre kell

hogy nem  
terjedhető  
adom, me-  
családfát

a „Törté-  
nyvre tett,  
t, minden  
adom.

ri. L.

s. Tragedia  
vendégjáté-  
n elő, s azt  
számu kö-  
A költő nem  
megbirkozni.  
mámor közt  
it szűz leg-  
Judith férfi,  
lenekel közt  
le kifejtetni;  
terelem, Ju-  
vala küzde-  
Igy ennyi  
mmi cselek-  
nes y klas-  
uk hullása s  
endégünköt.  
ásik polgári  
az jövedő-  
nre viszsza  
s méltányolt  
est Pest felé

nya. Nép-  
yik legsike-  
adhatlan. A  
ó volt Veix-  
ményt nyújt,  
kiemelkedik.  
és Y.

ajánlatok is  
oly formán,  
s és révha-  
t. bánatpénz  
írverés kez-  
előre leten-  
gyszeremind  
hetőségüket.  
a megigé-  
rozott szám-

mely utóla-  
szóbeli ígé-  
kor ez utó-  
ni.

e a kötlevel  
a többiek-  
adatni.

7-én 1853  
om iródjából

Józs ef,  
ni inspector.

Előfizetési ár:  
Évnyegyre vidéken 2 ft. 50 kr.  
„ helyt 2 — 24 —  
Félévre vidéken 5 — 40 —  
„ helyt 4 — 48 —

# HETILAP

A Hetilap megjelen hetenként  
kétyszer, szerdán és szombaton  
egy-egy iven. — A hirdetések  
négyyszer hasábozott sorának  
ára 3 pkr.

az ipar-világ, tudomány, művészet s szépirodalom köréből.

73. szám

Kolozsvártt Szerda nov. 23.

1853.

## Tartalom:

Középut a jóságok szokott tisztí s haszonbéri ke-  
zelése között. — Színészet és színhazunk. IV. K. L.  
— Búcsuszózat Garay János hamvaihoz. Ney Fe-  
rencs. — Viszontlátás (Költemény) Szász Gerő. —  
Zöld levelek az ábránd kertjéből. Köcsi. — Leve-  
lezés: B. Hunyad. Pest. — Hírfüzér. — Értesítés. —  
Nemzeti színház. — Mozaik. — Hirdetések.

## Középut a jóságok szokott tisztí s haszonbéri kezelése között\*)

Ha őszintén akarok szólani meg kell val-  
lanom, hogy oly alakban, a minőben a ha-  
szonbéri s tisztí kezelése a jóságoknak az  
országban nagyobb részt feltűnik, egyik sem  
felel meg a tulajdonos céljának.

Előbb mig a dolog érdemébe bocsátkoz-  
nám, szükségesnek látom kinyilatkoztatni azt,  
hogy oly kiterjedésű jóságokról szándékom  
egyelőre szólani, a melyek egy értelmes gaz-  
dának elég tért nyújtanak szellemi s physikai  
tehetségei alkalmazására, azaz testét s lelkét  
egészben veszik igénybe; s külön gazdát fizet-  
ni rentirozzák. A kisebb jóságokra nézve a-  
lább fogok nyilatkozni. Továbbá összehason-  
lításaimban értelmes s becsületes haszonbér-  
lővel szemben, lelkiismeretes s értelmes gaz-  
datisztet szándékom állítani; mert ha korlá-  
tolt képességű, lelkiismeretlen haszonbérővel  
értelmes lelkiismeretes gazdatisztet, vagy meg-  
fordítva tennék hasonlatosságba, a hasonlat  
aránya nem lenne igazságos, ennél fogva a  
hasonlat eredménye sem.

Ezeknek előrebocsátása után lássuk mi  
a célja a tulajdonosnak? mi a haszonbér-  
lőnek? mi a gazdatisztnek?

A tulajdonos jóságából a lehető legna-  
gyobb hasznot szeretné megkapni.

A haszonbérő mindennapi szükségéi pótlá-  
sán feljül, megkivánná, hogy fáradsága után,  
előre nem látott esetekre, elaggott vénségére  
s családjá boldogulására minél több pulturát  
tehesen félre.

A gazdatisztnek ugyanez a célja.

A haszonbérő csak annyi jövedelmet ad  
a tulajdonosnak, a mennyit az egyezményben  
kikötött, a plus jövedelmet zsebébe dugja.

A gazdatiszt az egész jövedelmet adja  
át a tulajdonosnak.

Igen de feltehető, hogy a tiszt kezében  
a jóság kevesebb jövedelmet ad, mint a ha-  
szonbérőben; mert meghatározott fizetése lé-  
vén, akár adminisztrál sok pénzt, akár keveset,  
mind egy a haszna: mig a haszonbérőnek ann-  
nál nagyobb a haszna, minél több jövedelmet  
tud eszközölni a contractualis sommán feljül.

A tiszt motivuma tehát nem egy foko-  
zatu a haszonbérővel.

A kétféle motivum kétféle eredményt  
szül. Mely eredmény azonban a tulajdonos er-  
szényire nézve nulla; mert egyik esetben az  
eredmény téjfelit a haszonbérő veszi el, a má-

\*) Mind azon cikkek között, melyek e tárgyban e  
napig bejöltek: ezt találunk olyannak, mi a  
rendesen célravezető középútat eltalálta. F.  
ur cikkét ez megelőzte; s minthogy ugyan-  
azon eszméket adja a két practikus gazda —  
megenged F. ur ha becses cikkét a vita e  
stadiumán, úgy mint most van nem adhatjuk.  
Szerk.

sik esetben sem a kezelő, sem a tulajdonos,  
mert az eredmény téjfel nélkül.

Gazdatisztí kezelés mellett elementaris  
esetek tűz, víz, jégeső, szárazság, úgy há-  
boru s dögmirigy a jövedelemnek egy részit  
vagy az egészét semmivé teheti, s ilyenkor  
meglehet  $\frac{1}{2}$ ,  $\frac{1}{4}$  vagy semmi jövedelmet sem  
kap a tulajdonos.

Azonban a mit ily esetben a haszonbér-  
lőtől rendszerint per utján kap, attól sem hi-  
zik ám meg a tulajdonos.

Ezen hasonlatokból azokat, melyeknek  
egyenlő az eredménye, a számtan azon axio-  
májánál fogva „quae sunt aequalia uni tertio  
aequantur etiam inter se“ kitörölve, maradna  
különböznek: a haszonbérő a lehető legna-  
gyobb eredményt mutathat fel; de ez nem  
tartozván a tulajdonosnak többet adni, mint a  
contractusban ki van kötve: a tulajdonosnak  
nem hajtja a lehető legnagyobb hasznot a jó-  
szága. A gazdatiszt nem lévén annyira mint  
a haszonbérő motiválva, meglehet kisebb e-  
redményt mutat, s ebben az esetben a jóság  
ismét behajtja a lehető legnagyobb hasznot  
a tulajdonos részére. Tehát sem az egyik sem  
a másik mód szerint a tulajdonos célja nincs  
elérve. Quod erat demonstrandum. Tán vég-  
különböznek még is fel lehetne jegyezni: a  
haszonbérő boldogulhat; a gazdatiszt keve-  
sebbé lévén motiválva, meglehet kevesebb e-  
redményt mutat, s így sem magának, sem a  
tulajdonosnak nem használ.

Ha pedig azon eredményt, melyet nem  
eléggé óvatos haszonbéri egyezmény szül, ösz-  
szehasonlítjuk, nem eléggé rationabiliter con-  
ventional gazdatisztet eredményével; ha a ké-  
pesség nélküli, és rozsl lelkű haszonbérőket,  
képesség nélküli és rozsl lelkű gazdatisztet-  
kel hasonlítjuk össze, mindennapi tapasztalás-  
ból indulva ki, úgy gondolom a pro et con-  
tra alkalmasint balanceirozni fogja magát.

A dolog ily állásában, ha sem a haszon-  
béri, sem a gazdatisztí kezelés nem elégíti ki  
a tulajdonos jogos követelését, mi lenne a  
teendő?

Előbb mig erre felelnék, következendő-  
ket vagyok hátor előrebocsátani:

A czim senkit sem tesz gazdatiszté. Lát-  
tam kárpárosoknál sajátságos állapotokat quekker  
s vatermörderrel felelkitve, de ezen öltönyök  
daczára is senki sem tartotta méltóságos ur-  
fiaknak; mert a hosszú fülek mint a szeg a  
zsákból kiüték magokat, s lehetetlen volt faj-  
tájokra reá nem ismerni.

A gazdászat oly tudomány, melyhez ter-  
mészeti hajlam, egy csomó előisméret kell,  
egy emberi élet az okosodhatás minden for-  
rásaival együtt sem elég hosszú, hogy egy  
halandó is tökéletesen kitanulhassa. Több oly  
tudományokból, melyek jól értve, már elkü-  
lönítve is képesek kenyeret a szájba adni,  
összetett tudomány. Tudományunk fokozata csak  
relativ, s a tudományokhoz mérve csak egy  
tűnik fel, mint porszem egy hegyhez.

S épen ezért, nem minden inasból, lo-  
vászból vagy ifjusági kalandok eszközléséből,  
lehet csupán tott szolgálatok elismerése fejé-  
ben, gazdatiszteteket rögönözni.

Az nem jó gazdasági főnök, a ki az alá-  
rendeltjeire nem tudja jól alkalmazni a moti-  
virozás eszközeit.

Az nem jó gazdasági főnök, a ki embe-  
reit sem tudja megválasztani, nem tudja meg-  
ítelni, hogy hová kell ész, hová testi erő,  
hová hűség sat.

A képesség miveltséggel jár, ezt pedig  
oly körben nyerjük meg, a hol postulatum-  
ként többféle szükségek is szoknak egyuttal  
hozzánk. A miveltség s képesség az emberi  
társaságban per comparisonem le- s felfelé  
igényekre jogosít. A szükségek s igények ki-  
nemelőgítése az elégedetlen szolgák seregét  
szaporítja.

A szük fizetés azon átalános meggyöző-  
déssel, hogy a tiszt úgy is lop, a demoralis-  
tationak kuforrása. Ugy gondolom, hogy min-  
den ifju ember a midőn a polgári társaságba  
lép, tabula rasa, a melyre később irnak. Ha  
pedig ezt már az atyai háztól bemocskolva  
hozá a világ piaczára, választott legyen bár  
mely pályát, becsületes ember soha sem vál-  
lott volna belőle. A ki legkisebb psycholo-  
giával s tapasztalással bir, meg fogja vallani:  
hogy a gonosz szellem a jó felett, elébb a  
szükség, később a bizonytalan jövedő argu-  
mentumával győzedelmeskedik, s ha egyszer a  
gonosz szellem triumphált a jón, hol a megállás?  
(Vége köv.)

## Színészet és színhazunk. \*)

IV.

Kik színészeti cikkeinket figyelemmel  
kísérik, beláthaták a sorok hangulatából, mi-  
kép színhazunk ügye nem a legrózsaszinűbb.  
Észreveheték, hogy beszélünk a színházi kor-  
mányról. színházi közönségről, szinkormány-  
nak és közönségnek: s oit hol a színészekről  
s színészeknek következzet volna beszélünk  
— megálltunk.

Megálltunk, nem mintha darazsfészket lát-  
tunk volna magunk előtt; de megálltunk, mert  
beláttuk, mikép eddigi legyező politikánk, kép-  
letes beszédeink részesévé tevének a szin-  
ház buktatási búnének.

Im, őszintén bevalljuk, mikép e lap, áta-  
lában az egész magyar journalistika, mikor  
az első, második, harmadikre szikra, hogy úgy  
szóljunk, színhazunk belrégeteibe belekapott:  
mindnyájan palástoltuk, nem akartuk kilármáz-  
ni a közönséget a színházból, azt hittük az  
illetők el fogják oltani. S mi lett belőle? az,  
hogy szinte csak a vészharang kongása éb-  
reszte fel.

Szinte oda jutánk, hogy színhazunkat be  
kelle zárnunk. Közél álltunk ahoz, hogy e lap  
gyász szélékkel jelentse: mikép az erdélyi or-  
szágos színház csak nében él; s hogy el-  
sirjuk a profétával: Siomnak utai mind sirnak,  
és senki nincs ki feljöjjon az innapra, s  
kapui bezáratának.

Képzljük, mi lesújtólag veszik hazánk-  
fiai azon szomoró jelentést, azon vá-  
ratlan szózatot, mit lapunk mult száma hozott  
Képzljük mint kél fel e lap ellen a közvé-  
lemány tüzes ostaróval, mint az erdélyi köz-  
vélemény egyetlen közlönye iránt, hogy előbb  
hallatók a vészharangot, mintsem az igazsá-  
got. Igazza lehetne a közvéleménynek, ha  
sokszor nem állana azon török politikai elv:  
beszélni eztüst, hallgatni arany!

\*) Lásd Hetilap 65. sz.

Ismerjük nemzeti színházunk, nemzetiségünk, irodalmunk, társadalmi életünk ez egyetlen még élő oltára roppant fontosságát; ismerjük a hazafi aggodalmat, gyermeki kegyeletet, melylyel a nemzet kicsinye, örege a nemzet ez egyetlen köztemploma irányában viseltetik, melyet annyi önkényes áldozattal, annyi meleg fáradozással emelt: ellenben ismertük azon zsbbasztó helyzetet is, mely előtt jobb le nem leplezni a csak haldoklani látszó édes szentünket addig, míg megmentve nincs olyak előtt, kik különben sem mentheték volna meg.

Egy haldokló édes anyához hasonló az utolsó időben az erdélyi színművészet; de csak azon kevesek tudák, kik ágya felett honfiai mély fájdalommal fáradoznak. Vannak idők, mikor a könyvek eltitkolása, a zokogás elfojtása — erény; mikor a hallgatásban több gyógygerő rejlik, mint az idő előtti segély-kialtásban.

És most már ott állunk, mikép az ügyet leleplezhetjük: mert tul vagyunk a veszélyen. Hol volt, a veszély, honnan jött e vész? mi lehetne más kérdése itt olvasóinknak.

Nem vagyunk a gyanuk forrolásának embere. Nem azon idöket éljük, hogy a gyanuköltés tövisét szorjuk, melyek különben is keblünket férzenék legelőször: épen azért nyíltan ki kell mondanunk, hogy e vész nem jött feljülről, nem jött sem keletről, sem északról, egyenesen saját tüzhelyünkön fejtett ki.

Mintha meg lettünk volna büvölve, egy kínos apathia fogott volna el mindnyájunkat: választmányt, szinigazgatót, színészt, bírót, mindent; a színház elveszté érdekességét, a közönség kimaradt.

Cselszövény, részvétlenség, nemzeti buzgalom-hiányról szó se lehet: nem a színház buktatta meg a szinpadot, hanem a szinpad ostorozta ki a buzgó közönségét.

Hogy e tétel nem paradox, hanem tiszta igazság, bővebben fogjuk e tárgyat szellőztetni. Felfogjuk deríteni azt, hogy színészeink nem bírták meg szerencséjüket; azon kegyenczek szerepét vették fel, kiket a kegyeltetés tülhalmaza szokott elsüllyeszteni.

Szeretném azért, ha ki lehetne mondani, mikép a jelen szini hanyatlás nem a kolozsvári színház, hanem egyedül csak a jelen társaság bukni akarása. Szeretném megkülönböztetni a kettőt; de miután nekünk a színház az, mi Romában a Janus temploma volt, mely hadidején mindig nyitva állt; miután Roma csak addig volt nagy és dicső, míg e templom századokig soha be nem záratt; miután e templomban van nemzetiségünk Vesta tüze, palladiuma, mindene: szeretnék oly hanggal birni, mint Stentor, kinek megrázó szava egész Görögországra kihatólt, szeretném a menydörgésnek adni át, hogy vigye, mikép: a színház lett mindenünk... bezáratni nem szabad!  
K. L.

### Búcsuszózat Garay János hamvaihoz, s felhívás az elhunytak minden rendű barátaihoz.

Garay János nincs többé! Ezt haragsztatják hírlapjaink hazaszerte, s az irodalom minden őszinte barátja fájdalommal viszonzozza: Garay nincs többé! Szájáról szájról jár a gyász-hír, a magaslelkű író, a hazafi- és keresztény-költő, a sokat és sokáig szenvedett ember gyászos elhunytáról. Érti a veszteséget mindenki, kinek irodalmunk nemesebb fejlődése szíven fekszik, s az ország és a haldoklani társországek minden zuga, hol magyar ember él, hol a hazai költészetnek csak egy méltánylója is lakik, viszhangoztatja a fájdalmas szózatot: Garay nincs többé!

Igen, ő nincs többé. November 5-kén szenderült át egy jobb életre a „Dalok“ kedves troubadourja, a „Legendák“ éneklője, az „Árpádok“ lelkes dalnoka, „Szent László“ ihletett költésze! Ő nincs többé; de itt van

szelleme; velünk és köztünk mulat magasra emelkedett lelke. Még hangzik füleinkben bájos szerelmi dala, még emeli szívünket magasztos honfiai éneke, még lelkesíti, buzdítja keblünket keresztény érzelmeinek hathatós hangzata. Elnémult a hárfá, melyen szentebb érzelmeit zengedezé, elnémult a lant, melynek lágy fuvallata annyi gyöngéd hűrt, annyi szende érzeményt vizshangra költe kebleinkben. Ők elnémultak. És elnémult az ajak, mely a barátság, szeretet s magasabb tisztult érzület annyi diadalmas hangját szólá ki a hideg részvétlen világba. Kiesett kezeiből a toll, mely minden érzetet, minden erényt, mik az ember keblét díszítik, az emberi életet szépitik, azon toll, mely mindezeket megdicsőíté, kihullt a boldogultnak kezéből. De az igék, melyeket e tollal följegyzett, tovább is élnek kebleinkben, s élni fognak nemzedékeken és nemzedékeken át. Nem mulandó a szózat, melylyel bennünket felvillanyozza; a költészet benső érdeme helyet mutat ki neki a maradandóság oszlopán!

Igen, barátim, honfitársaim! Garay elhunyt, Garay nincs többé. De itt vannak művei, melyeket köz-örökül hátrahagyott számunkra. E művek — a legközelebb megjelenendők — alkotják legszebb, legmaradandóbb emléket. — Szegény, elköltözött barátom! Te nem élvezhetéd már azon örömet, hogy összegyűjtve lásd megjelenni annyi fáradozmad, annyi átvirasztott éj, egy élet munkájának gyümölcsét.

Nem élvezhetéd az örömet — honfitársaid részvétlensége miatt! Mert ha kellő időre gyűlték volna össze a részvétlnek, a pártolásnak csepjei, ez áldásos harmat hamarabb felvirágoztatná műveidnek dús bokráját, gyorsabban felsarjadoztatná a hatalmas pálmát, melynek koronáján hirneved ragyog, melynek árnyában önyugtaltva megpihenhetél, s most nem kelene sirba szállanod a nélkül, hogy magaddal vidd fáradozmad, évnappaid diadalmi ereklyéjét. Camoéns a hajótörésből megmentvén halhatlan munkáját, úszva emel é a tenger hullámai fölé, egyik karjával saját életét mentve bátor evezéssel. Te is, átszellemült barátom, hajótörést szenvedél az élet szirtjein, te is küzdöttél az élet vad hullámaival, s mig ezeken keresztül úszni törekedvén, életedet, családod életét egyik karoddal fentartani ügyekvél, másik karoddal magasra emeléd műveidet s megmentéd azokat nekünk, hazádnak. De Camoénst a részvétlenség fagyos keze nem hagyá felüdülni. Dicsőítés környezé hirnevét: de végperczét is nélkülözés, szenvedés keseríté. Te is, boldogult barátom, partot értél annyi hanyatlás után: de végpillanatidat nem vidámitá meg hazád méltó elismerésének mosolya. Tassót ünnepelesen koszorúzá meg akkor, mikor már a templom lépcsőin a haldoklás szellője lengett halántéki körül. Téged is megkoszorozott a lelkesült tömeg, a közelismerés: de a koszoru hideg vala, a méltó részvét napsugára nem melengeté virágait. S most hogy sirba szállsz, koszorut tesznek hantodra, örökzöld hervadhatlan koszorut, de kihalt belőle az életnedv, mely harmatcseppé gyűlve fölötte, az itt maradtok, árva édes tiéd számárra felmutatná az életápoló vigasz szívárványszineit!

Még meddig tart a részvétlenség e jeges merevsége? Ki hinné, hogy a Garay összes műveire gyűlt előfizetők név a főnemesség sorából ekkorig alig 25 név olvasható? S mégis úgy van. Ki hitte volna, hogy Pesten, a fővárosban negyven előfizetőt se birjunk összehozni? S fájdalom, mégis úgy van. — Azt hívém, hogy nemzeti irodalmunk ezen egyik kincse egyetlen magán-könyvtárból sem fog hiányzani. S ime csalódtam!

Mit ér gyászolni, sajnálkozni, száz meg százszor ismételtetni: Garay nincs többé. Üres beszéd minden szóbeli részvétnyilatkozat. Itt tenni kell. Vegyétek meg munkáit, s alkossatok ez által méltó emléket feledhetlen nevének! Ő nincs többé: de itt van könyve, melyet fáradozmadon gyűjtött össze s mentett meg

az élet viharai s hullámharczai közt. Ő nincs többé: de itt van családja, melytől azon vigaszt is sajnáljuk-e, hogy elmondhassa: mikép a férj és atya önfeláldozó munkája, szellemét a világba kilehelő szózata őt legalább a sanyar és nélkülözéstől megmenté? Oh, ha így volna, ugy ne higyj nekik, te jobblétre költözött szellem, ha mondják: „Béke hamvaival!“ — Ne higyj nekik, mert jeges az ajak, mely ezt hangoztatja, hideg a kebel, mely búcsu-sohaját küldi utánad. — Mikép is nyughatnának békében hamvaid, a szellemednek látnia kell, mikép hagyják el azolat, kiket te kegytelen itt hagyl; ha látnod kell, hogy egy levelkét sem akarnak szakítani sirkoszorúból, melyet ápoló kebel melegével újabb életvidor virággá fejleszszenek.

Igen, barátim! Mindenekelőtt szükséges, hogy az elhunytak művei pártolásával élő emléket állítsunk, valamint általuk ő maga emelt magának enyészhetlen emléket! Szükséges, hogy ez élő emlék által a holtak árva családját élni segítsétek! Ezt téve, gondoskodhattok élettelen kőből faragott emlékről is, melyet sirjára tegyettek, méltó testvéreül Kisfaludy Károly sírkövének.

Ha ezt teszitek, akkor be lesz bizonyítva: hogy szelleme él bennetek, hogy műveinek lelkét elfogadtátok kalauzul, kíséreltet az élet rögs útain. Ha így teendetek, köztünk marad ő, s a szózat: Garay nincs többé! el fog hangzani mint karvaly körmei közt haldokló galamb nyögése, el fog oszlani mint tavaszi köd. S követendí a nemes öntudat magasban járó napjának derüje, új örömháng váltandja fel a gyász igité széles e hazában: „Garay János él, mert velünk van szelleme!“

Pest november 6-kán 1853.

Ney Ferencz.

### VISZONTLÁTÁS.

Miért esik oly jól, hogy itt vagyok Benned, benned oh! te jó Kolozsvár? Benned, hol két hatalmas, őselem: A fájdalom s öröm karöltve jár.

Üdvöz légy, oly jól esik ha látlak, Pedig csak fájdalmat adsz nekem. És e bűt, a mit szívemben érzek, Azt te addád, oh első szerelem.

Végig nézek utcáid hosszában, Minden itt van, ugy a mint elhagylam, — A templom tornya ép mint az előtt A magasból most is bámul réám.

Ő én réám, én meg rá bámulok... De gondolatom a szent lakban ül, Hol te lányka, te viruló tavasz, Imádkozol aranyos könyvedből.

Ott áll a ház most is — mint ezelőtt... Minden ugy van, semmi sem változék, És a lakban — mint egy szent berekben — Az én rózsám mindég virul — mindég.

Minden itt van, ugy a mint elhagylam — Csak a tavasz hagyott el tégedet, S csak egy rózsát, egyetlen virágot Hagylt emlékül, lánykám tégedet.

És te több vagy szerelmes szívemnek Egy szép tavasz minden viráginal; Több vagy egy örökkévalóságnak Hervadatlán koszorúinal.

Csak hogy itt vagyok már, csak hogy ismét Láthatlak mindnyájan is bennetek, Kiket szívem, emlékem átkarol: Barátok, lány, köszöntve legyetek!

Szász Gerő.

### Zöld levelek az ábránd kertjéből.

Szeretlek!...

Nap, ha kikelsz rózsá-ágyadból, ha megpirítottad a látórt szegycenében, hogy pongyolában kaptad; ha kinyitottad a virágkehelyt, ha elrepedt belőle a kis bogárt: küld el egy

sugárod leányodhoz, az én napomhoz, mely elvirgázza hozzá e szót: szeretlek!

Nap, midőn égből utazol, midőn eső-kod alatt eltikkad virág és pásztorleány; midőn lelked mindenfelé csak szerelmet ragyog: nézz be leányodhoz, az én napomhoz, s mond el értem: szeretlek!

Nap, ha a mező pacsirtáját haza küldted; ha a kis bogárt virágágyába bezártad, s ha nekünk is jó éjt kívánva, nyugodni készülsz: kériek, küld vissza egy utósugarodat, mely leányod, az én napom kebelére szállva, lelkébe írja értem: szeretlek!

El fog-e menni a napsugár? Miért ne?! hiszen én zöldfa vagyok, kinek ő adott virágot, ő vigyázni fog, hogy azok ne veszítsék el illatukat! Te pedig, oh én kedvesem, légy röpkény! karjaiddal fond át ágaimat; de édesen karolj át, hogy bánatomban nőtt sárga leveleim el ne huljanak. Oh légy repkény körülem! leveleim megsugárják majd neked, hogy szeretlek!

Ha én kis csermely lennék... de nem, nem volnék én jó csermelynek; mert partomon virág lennék oh én kedvesem! megtadnám a természetet; megállnék szép arczád előtt, hogy minden csepp vizem elmondja neked: szeretlek!

Ibolya, szeretném lenni a zöld fűben, hol engemet — szemed testvérét fölkeresve szakaszsz le... velem enyelegj... megcsókolj, aztán kebledre tűzz, hol meghallhassak, so-hajha mondva el: szeretlek!

Vagy ha kis madár volnék... kis madár, mely ablakodra repül!.. Te bebocsátnál, meg-simogatnád tollaimat... kérnél, hogy daloljak; én szerelmes éneket dalolnék; te szeretnéd a dalt, kedves kis madárnak nevezni, jutalmul szabodon bocsátnál... de én még egyszer vissza repülnék eldalolni hogy: szeretlek!

Ha én csipkebokor lennék, szeretném, hogy te légy a rózsá rajtam; megfenyitném a kis bogárt ha mézet lopni jöne ajakodról; töviseim büntetnék meg, ki letörni akarja keblemről; mert én... én szeretlek!

Magas fa szeretném lenni ablakod alatt, hogy valahányszor kinézesz, szemem a téged-del találkozzék, hogy a lombjaim közt lakó csalogány tégedet mulattasson dalával; hogy őszömön látva, sajnálkozz hulló leveleimen, melyek haldokolva meggyónák neked hogy: szeretlek!

Nem volnék én jó napnak; az egyaránt mindent szeret; én meg csak feletted állnék meg, hogy minden sugaram neked mondja el: szeretlek!

Hiába mondanád a tavasznak, hogy ne hozzon virágot; hiába mondanád a pataknak hogy fölfelé folyjon; hiába akarnád a napot kioltani; hiába néznél reám haragosan, mégis csak azt felelném: szeretlek!

Azt mondják, a gyémánt legdrágább. Meg-lehet, igazok van azokra nézve, kik hideg fényen kapkodnak.

Vigyétek el tőlem a hideg fényt! félek, hogy a lelkemben támadt napot megfagyaltja. De nem, jöjjetek! hozzatok gyémántot, hozzatok aranyat; lássátok meg, miként hágyadnak el azok napom örök fényénél! Örökfényű napomnak te vagy és leszel egyellen drágasága, oh én kedvesem! örökre csak tégedet szeretlek!

Gyakran álmodom én liliomról, rózsáról, égről, menyországról, örök boldogságról; o-lyankor kezded kezemben van, ajkad ajkamon, szemed szemembe néz hosszasan, boldogítón... kebled keblemen nyugszik... mosolyogsz, üdvözíts! Ilyenkor ajkam önkénytelenül megnyílik, saját szavamra fölébredek.

Hiába! álomban is csak azt mondom neked: szeretlek!

Mi is vagy te nekem? Egy pillanatnyi édes érzés midőn reád gondolok; egy örökös boldogság, mert mindig reád gondolok; a gondolat mindig csak egy: szeretlek!

Mi is vagy te nekem, mi vagy? Álom-kép, ki eltűnsz; elérhetlen virág, kit lelkem-

hez szeretnék tűzni; hulló csillag setét éjszakámon; — csendes néma erdő vagy, ha azt mondom: szeretlek!

Mi is vagy te nekem, mi vagy? Fájó boldogságom a földön a távol miatt, kihez közeledni akarok, hogy boldogságom légy; virágtól vagy, kiről szakítani akarok; s ha te örökre a földön virág maradnál, én sem vágy-nám el innen soha, hogy sokat szakithassak... hogy végtelenszer elmondjam: szeretlek!

Mi is vagy te nekem, mi vagy? Maga a remény, ki táplálsz; maga az üdv, ki ha égbe távoznál, imádkoznám sokat, sokat, hogy hozzád jussak, veled legyek. Délibáb vagy te, kit megfogni akarok azért, hogy elmondjam: szeretlek!

Leszek én hűs ligetben csalogány, te légy közel vízhang, midőn azt dalolom: sze-retlek! Kócsi.

### LEVELEZÉS.

B. Hunyad nov. 13. Midőn semmi nevezetést nem irhatunk városunkról, megemlítjük az időjárást. Itt már a tél beállott, a Vlegyá-sza már másodszor ölté fel fejez köpenyét, s gondoljuk, hogy többet le sem veti. Ennek következtében a legderültebb napjainkon is érezni fogunk csipős szeleket.

Ma tiszta derült időnek örvendünk; bár vele együtt örvendhetnék annak is, hogy a városunkban járványos epehíge, az idő hi-degebbre fordultával védkép eltávoznék; itt ke-vés ember kerülhetne ki a hideglelés, s csak is erélyes s fáradhatlan orvosunknak t. Máthé. János urnak köszönhetjük, hogy igen sokan, kik hozzá folyamodtunk, ezen veszedelmes be-tegségből, veszély nélkül kigyógyultunk; bár minden beteg hozzá folyamodnék, akkor nem sinylenék a közrendűek közül annyira e járo-ványos hideglelést, de szegényére hozzuk fel a b. hunyadi közrendű népek azon rossz szo-kását, hogy az orvostól s gyógyszerértől na-gyobbára irtoznak; inkább a babonában ke-resik a gyógyszert. Nem egy eszeiben hallottam egy merőben ostoba babonát gyógyszer gya-nánt felhasználni; p. o. a mely háznál hideg-lelés van, onnan estve egy egészséges csa-ládtag meztelen kimegy az utcaajtóba vagy felmász a kapufélre, s fenn szóval e szókat kiabálja háromszor:

Halljátok ti két főszo szédok, a mi fiunkat (vagy lányunkat vagy öcsénket, a kit t. i. a hideg lé) leli a har-madnapos hideg.

S ez által azt hiszik, hogy a hideglelés a háztól eltávozik.

Közelebbről egy k. ujfalusi ember meg-veszen egy ökröt egy más falusitól 30 v.fo-rinton vágónak; az ökrök le is vágott; de mihelyst e szerfelett olesón történt vásárlás orvosunknak tudomására esett, a hely színén termelt, s a feldarabolt marha meglevő metelyes tagjait a népek felmutatván, annak megévése által történhető betegségei velek megértetvén, a marhának minden meglevő részeit eltemettette.

Az eljárás dicsérni való gondoljuk a bün-tetés sem maradt el.

E tárgyra vonatkozva ohajtanók, ha elől-járóink a következőkre figyelmeznének.

1—ör Hogy minden helységben ahoz értő huslátok legyenek; mert hány beteg marha, különösen metelyes juhhus árultatik el titokban?

2—ör Hogy a kútak időszerint kitararit-tassanak. Hány pajzán gyermek nem lők még döglött állatot is a kútakba?

3—ör Hogy az utcán lévő temérdek ga-néj-halmok, melyek néhol az utcát megszü-Kitve, a menetelt is gátolják; esős időben pe-dig nagy sárt okoznak, eltakaritassanak.

4—er Hogy a helységekhol a levegőt nagy-mértékbe rontó, kenderázató-tók, eltöröltes-senek, a posványos helyek kiszárittassanak, különösen olyan helyt, hol a posvány épen az utca közepére fészkelte magát.

Mind ezekre nézve ha jól emlékszünk; ment is rendelet a helységekhez, de kevésbé teljesített.

Pest novemb. 7-én. Garai János temeté-séről jövünk; a több éveken át szenvedett test elvégre megtörött, a még kórágán is folytatott szellemi munka megszakadt; többé nem fogjuk lantjának magasatos zenéjét hal-lani, de neve a magyar irodalom története lapjain, emléke pedig szívünkben élni fog.

Megható volt látni a számos gyülekeze-tet, mely az egyetem udvarán a ravatalt kö-rülálta, s a nem soká megharsant gyász-zene és színházi kardal a legőszintébb fájdalom-ra hangolta a kebelt. Sujánszky főtiszt. vég-zé a halotti szertartást, s a koporsót Jókai, Dobsa, Degre, Vas Gereben és Kővér vitték ki a halotti szekérre, a tanuló ifjuság fá-lyákkal környezte a szekeret, s a mint a me-net megindult, a hullámzó sokaság mint egy nagy sötét felleg borítá el a hosszú és szé-les kerepesi utat.

A Rokus-kórház előtt a halott bé-szenteltetett, s a gyülekezetnek egy pár kö-szönő szó mondatott, de azért csak kevesen tértek meg; a gyász-zene rákezdet s meg-indult előre, utána a szekér és faklyás kísé-ret, s utána valamennyien, mélyen érezve, hogy nehéz az elválás irodalmunk e leha-nyatlott csillagától; a városot elhagyva, soká haladtunk a mezőni fasorok kopár lombjai közt, s mire a sirkertbe értünk, az est már beállott, hideg őszi szél fújt a sirkeresztek között, s hideg borzadály tölté sokaknak ke-belet, de én belső nyugalommal néztem a sirhantra máglyázott faklyák véglobogványait; hisz ennyi enyészet után — gondolám — miért ne enyészhetnék el én is „egykoron.“

K. Ferencz.

### H I R F Ū Z É R.

\* A helyb. orvossebészi intézetben két tanszék betöltésére ez év december végéig pályázat van nyitva. Egyik a tanszékek kö-zül 900 forint fizetéssel a boncztanra, a má-sik 600 forint fizetéssel az osztálytanra és baromorvosi rendőrtetre. E tanárok egyike fogja előadni 300 ft külön díj mellett a tör-vényszéki orvostant s segély-eljárást is a szin-halottak körül. A pályázóknak a magyar és német nyelvet tudni szükséges.

\* A mult tanév végével az itteni felgy-mnasiumoknál érettségi vizsgálatra 93-n je-lenték magukat, s 85-n nyertek érettségi bi-zonyítványt.

\* Az erdész-vizsgálatok Szebenben jövő hó 5-kén veszik kezdetüket.

\* A brassói iparegylet több nemeskeblű hölgy közremunkálásával leányok számára mun-kaiskolát alapított.

\* A Benigni-émlékre eddig 204 frt. 20 kr. folyt be.

\* Dr. Haynald Lajos püspök ur ő mlga e hó 7-kén Bécsbe utazott.

— A pesti országos terménytárlat e hó 15-kén ünnepélyesen bezárított. A kiállított termények nagy részét árverés után adták el.

— A m. keresk. ministerium az összes keresk. és iparkamarákat felszólította, oda köz-remunkálni, hogy az austriai iparosok minél nagyobb részt vegyenek a jövő évben Mün-chenben tartandó ipartárlatban.

— Az alsó austriai iparegyletnél köze-lebbről kísérletet tettek Singer v a r r ó g p é -vel. A gép rövid idő alatt egy lovas nad-rágot varrott meg, kivéve a gombjukakat s gombok felvarrását.

— A lapok nem rég azon hirt közlék, hogy a londoni, párisi s amsterdami izraeliták szövetséget kötöttek volna az austriai állam-papírok ellen. Mikép hallatszik, a legszorosabb nyomozások azon eredményt hozták napfény-re, hogy egy ily forma indítvány nehány va-gyontalan bérzespeculánstól eredt ugyan, de a többirtokosok érdekében semmi vízhangra nem talált.

— A „Magyar Thalia“ című színházi almanach második kötetét Müller Gyula igen fényesen szándékozik kiállítani.

— Garay János összes műveire, miként pesti lapok írják, egy idő óta sűrűn érkeznek az előfizetések.

— Gajzágó S. „Meggyőződések“ című regényt akar sajtó alá bocsátani.

— Vidacs pesti gépész gazdasági géptárat nagy gyárra szándékozik átalakítani, s a vidéki közönség kényelmére az orsz. több vidéki városaiban fiókraktárakat nyitni.

— Az „Ifjúság lapja“ című fiatalági folyóiratról eddig két szám érkezett, melyek tartalma feljogosít hinnünk, hogy e lap kellő részvétre s viszhangra fog találni azoknál, a kiknek szánva van.

— Bécsben a nagy bőséggel oda vitt közszen a fa árát egy pfrtal lejjebb szállítá

— A kormány részletes tudósításokat kapott a cholera megjelenése felől az Aldunai vidékeken. Ennek következtében egészségügyi rendszabályokat alkalmaznak Erdélyi határvárosok hatóságai különös vigyázatra vannak felszólítva, hogy előforduló körzetekben minden lehető segélyvel és tanácssal járuljanak közbe.

— Az october végén forgalomban volt állampapírpénz valóságos összege a f. november 16-ki kimutatás szerint 146 1/2 milliót tett, míg sept. végén 144 3/4 milliót tón, tehát 1 1/2 millióval szaporodott, de a valódi forgalmi összeg még 3 3/4 millióval kevesebb a kibocsátott maximum vagy is 150 milliónál.

— Gr. Radezki tábornagy e hó 2-kán 88-dik születése napját ülte meg.

— Csehországból közelebről nagy számú földész készült Amerikába kiköltözni.

— A cs. k. postaigazgatóság nem fogad el többé pénzküldeményezést sem a dunai fejedelemségekbe, sem a török hadsereg által megszállott tartományokba.

ÉRTESÍTÉS.

Miután Kacsvinszki János a helybeli nemzeti színház igazgatósága alól fölmentetett, e színház vezetését saját felelőségére az országos választmány vette át. A mi ezennel köz tudomásra juttattatik.

A cs. k. rendőrigazgatóság Kolozsvárt november 19-én 1853.

Kamienbrodskai.

Nemzeti színház

Nov. 19. Sullivan. Vigjáték, e színpadon először. A darab mint az ismeretes Robin orvos hasonmása nem sok jövőt ígérhet magának. Különösen ily szerep-osztással épen nem. A szerepet, mit Lendvaynak kell vala játszani, oly fiatal kezekre bizni, az a közönség boszontása. Minő képzelődés kelle teszem ahoz, hogy L. urat egy dandynak képzeljük, ki London művésznőitől egész csomag szerelmes levelet mutat elő. Egyébiránt már ezen előadás, mely tán első volt a színész-directorium alatt, meggyőzhető, mikép még ideiglenesnek is idéttlen. Már ez estve a négy emberből három compromittálta magát: egyik szerepe gyöngye kezekbe jutott, a másik nejenek öltözökéde miatt háromnegyede kezdék a játékok, a harmadik pedig oly szavakat kevert félresugólag szerepébe, mi nem színpadra van kitalálva.

Nov. 20. Szép Juhász, népszimű. A felszámíthatlanul sokszor adott darab, ma mint jutalomjáték-szép közönséget csinált. Az érdeket nevelte, hogy Sz. Nelli Hunyadiól énekel; s Toth Soma és Kacsvinszkynek kozák táncot lejtették.

Nov. 21. Sárközy Ferencz, pesti zene-bánda ada hangversenyt. Csárdások, francia négyesek s Két Foscarri és Lucia nyitánya tevék a hangverseny programját. Sokszoros tapsban részesültek, mind a mellett is, hogy 11 zenész nem tölti be színházunkat. Különösen a csárdásokat többször ismételték. Egyébiránt sokkal nagyobb közönség gyűlt volna fel, ha közben a színészek egy kis darabot adnak; mert Kolozsvár közönsége, melynek Pongráczék és Salamon épen e darabokot annyi ügyességgel játszá, nem találhatott e programban kitett nyolcz ismeretes darabban elég csödtöt erőt. Hogy e banda igen jó hegedűsöket, jó klarinetosokat bír, s mondhatni művészigleg összevág — az tagadhatlan. X. és Y.

M O Z A I K.

\* Az élet Amerikában. Egy Chiagóból küldött magánlevélből érdekesnek tartjuk erre vonatkozólag közölni a következőket:

„Mi helyzetemet illeti annyit írhatok, hogy mint munkás osztálybeli egyénnek jól folynak dolgom, csak hogy szegény vagyok mint a templom egere. Eddig dolgoztam mint közönséges munkás egy pálinkafőző-gyárban, de most miután egyévi ottlétem után szorgalmam által e mesterséget magamévá tettem, második egyén lettem a főzésben, lévén évi fizetésem 300 dollár (azaz 600 pfrton feljül.) Meglehető a fizetés, de drága is minden, egy olyan ruha-darab, mi otthon 3 pfrt, itten 8 forint, például egy pár eszima otthon 4 pfrt, itten 6 tallér, vagy 12 pfrt s ugy minden. A föld a városokban, vagy azok közelében iszonyu drága, a külvárosban egy ház-föld, 25 láb széles és 100 láb hosszú, 500 dollár vagy is a mi pénzünkben ezer

pengő forinton feljül! Különbön a lakatlan pusztában kaphatni egy egész hold földet egy dollárért. A városban bent pedig minden négyszög láb 20—25 dollár. Olcsó házföld nemde? Képzeltetni tehát hány évig kell dolgoznom mig egy kis házföldre tehetek szert. De nem úgy megy ám itt! dolgozunk mig két-háromszáz dollár van a zsebben, s akkor elkezdünk egy korcsmát vagy kisboltot, s egy-két év alatt, ha szerencse is járul hozzá, annyit keres az ember, mennyit munkával 10 év alatt sem. Itt ugy megy: ma paraszt munkás, holnap nagy ur, vagy ma nagy ur s holnap vasúti munkás lehetek.“

\* Mennyi nézőt képesek az europai nagyobb színházak befogadni? — A nagy Opéra Párisban 1800, a Comédie française 1560, Opéra Comique 2000, Odeon 1550, olasz opera Párisban 1300, karintkapui színház Bécsben 1800, udv. várszínház ugyanott 1670, k. operaház Berlinben 2078, k. színház Berlinben 1200, a dresdai udv. színház 2000, Münchenben 2500, Hannoverában 2000, Stuttgart 2000, Darmstadt 2000, Kassel 1000, a hamburgi városi színház 2300, Majna melletti Frankfurtban 1400, a manheimi nemzeti színház 1400, a San Carlo Nápolyban 4000 nézőt.

\* A sevillai borbély. Napoleon Sevillát megszállta, s a város parancsnokához így szólt:

„Ha a város három nap alatt magát meg nem adja, minden embert megborotváltatok.“ „Azt nem fogja felséged merészolni,“ viszonzá a spanyol tábornok. „S miért nem?“ „Mert felséged nem akarhatja, hogy: mint franciaik császártját, Olaszhon királyát, a rénusi szövetség protektorát a „sevillai borbély“ címével illessék.“

\* Mőda a kivándorlás megakadályozására. Hessen-Darmstadtól több év előtt nagyon sokan költöztek Amerikába, s a kormány ezt mindenként megakartá akadályozni, de nem tudta miként. Ekkor egy zsidó így szólt: „O erre én egy felséges módot tudok. Ki kell hirdetni az újságokban, hogy Amerika épen olyan lett mint Hessen-Darmstadt, s fogadom, senki sem fog a kiváncsi.“

\* Uj szőlő faj. Londonban kísérletet tettek egy szőlőfaj ültetésével, a mely Észak-Karolinában vadon terem, s a kísérlet teljesen sikerült. A szőlő szemei akkorak, mint a puskagolyó s egyetlen töke 4—500 merő fürtöt terem, színe halvány sárga s ize felette édes. A törzsök néha 12 hüvelyk vastag lesz s nagyon elterjed. Azon angol, a ki Londonban első ültette el, pezsgőt készített belőle, a mely a champagne-t jóságban feljmulja.

\* Francia udvariasság. Lamoriciero tábornok udvariassága felől az 1848. juniusi napokból egy szép példát említenek. Lamoriciero a Temple városrészben harczolt a felkelők ellen, midőn szemzésében egy puskacsőt lát feléje irányulni. Hirtelen lova nyakára hajlik, s a lövés felette sivit el. Midőn újra fölegyenesedett, látta, hogy ellensége egy hölgy, s meglepődött azzal, hogy kalapját levette s mosolygva köszönté.

HIRDETÉSEK.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(255)

(2—3)

Hirdetmény.

Az erdélyi rom. kath. mélt. püspökség alább megnevezendő javai 1854-ik januar 1-től kezdve három egymásután következő évre ez évi december hó 6-kán és 7-kén K. Fejérvárt az uradalmi irodában nyilvános árverés után haszonbérbe adnak, jlesen:

December 6-kán 1853:

1. a k. fejérvári 4 kerekű alsó malom.
2. „ „ pálinkafőző ház.
3. „ „ téglavető hely.

4. Bilak nevű kaszáló.
5. Tátéi rév-hajó, mellette lévő csónakkal együtt.
6. Drombári rév-hajó megint csónakkal együtt.
7. Felső-maros-váradgyai korcsmárlási s mészárlási jog.

December 7-kén:

8. Benedeki 2 kerekű felső malom.
9. Felső-gáldi 2 kerekű malom.
10. Felső-gáldi fűrész-malom.
11. Felső-gáldi korcsmárlási s mészárlási jog.
12. Intra-gáldi korcsmárlási s mészárlási jog.
13. Intra-gáldi Budmező nevű kaszáló.

Mely árverésre a kivenni szándékozók oly hozzáadással hivatnak meg, miszerint a kiadási kötlevel pontjai a praefecturalis irodában naponként megtekinthetők, s továbbá az árverés nap-

jai előtt beadandó írásbeli ajánlatok is elfogadhatnak pecsét alatt, oly formán, hogy azokba a malmokra és révhajókra nézve 20 pengő frt. bánatpénz legyen zárva, melyet az árverés kezdetekor a hozzászólók is előre letenni kötelesek, kimutatván egyszersmind a haszonbér fizetési lehetőségöket. Az írásbeli ajánlatokban a megigérendő pénzösszegek határozott számban kell kitélni. Ha az írásbeli ajánlat, mely utólagoson fog felnyitanni, a szóbeli ígrettel egyforma lenne, akkor ez utóbinak fog elsőbbség adatni. A vállalkozó bánatpénze a kötlevel kézbesítéséig bentartatik, a többieknek pedig azonnal ki fog adatni.

K. Fejérvárt november 7-én 1853 a mélt. püspöki uradalom irodájából

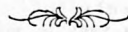
Gál József, uradalmi inspector.

(253)

(1—2)

Bérbe adó jószág.

Alvinczen három belső telek (19 hold) Borberek en egy udvarház (11 hold) Alvincen és Borberek en 67 curialis telek (46 hold) ezek után a külsők; egyik fordulón 1240 köblös föld, másodikkán hasonlólag annyi, minden évben használható kaszálók (159 székkel váltólag 70), allodialis szőlők: terméseik (1500 veder.); egykerekű malom, a Maros partján fogadó; lucernás a jószághoz tartozó fundus instructussal együtt a t egymásután következő évre bérbe kiadó. Értekezhetni Alvinczen a tulajdonossal.



A kereskedelmi és iparkamara befolyása mellett szerkeszti BERDE ÁRON, tanár. — Kiadja TILSCH JÁNOS.

Nyomatott a rom. kath. lyc. könyvnyomóintézete betűivel.